

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Vol 1 (2013)

3ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και Χρήση των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Η συμβολή των ΤΠΕ στην υλοποίηση διασχολικών σχεδίων εργασίας.

Ντόρα Λεονταρίδου

To cite this article:

Λεονταρίδου Ν. (2022). Η συμβολή των ΤΠΕ στην υλοποίηση διασχολικών σχεδίων εργασίας. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 484–491. Retrieved from <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/4495>

Η συμβολή των ΤΠΕ στην υλοποίηση διασχολικών σχεδίων εργασίας.

Δρ. Ντόρα Λεονταρίδου

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, dora@leontaridou.eu

Περίληψη:

Η παρούσα ανακοίνωση πραγματεύεται τις δυνατότητες διασχολικών Σχεδίων Εργασίας, μία πρόκληση η οποία αξιοποιεί το γεγονός ότι πολλές ειδικότητες εκπαιδευτικών μετακινούνται σε περισσότερα των δύο σχολείων. Εκτός από την πρόταση για διασχολικές εργασίες επίσης το ενδιαφέρον της στην ανάπτυξη της ευρετικής δεξιότητας και της κριτικής ικανότητας των μαθητών. Η ανακοίνωση αναπτύσσει αυτή την προβληματική βασιζόμενη σε διασχολικό σχέδιο εργασίας «Οι περιπέτειες του Οδυσσέα», το οποίο εκπονήθηκε στο μάθημα των γαλλικών στην ΣΤ΄ τάξη του δημοτικού.

Λέξεις κλειδιά: Διασχολικό Σχέδιο Εργασίας, Διαθεματικότητα, Διαπολιτισμικότητα.

1. Εισαγωγή και προβληματική :

Τα Σχέδια Εργασίας είναι μια σύγχρονη μέθοδος διδασκαλίας, για την υλοποίηση της οποίας συγκλίνουν πολλές συνιστώσες. Πρόκειται για μία διδακτική προσέγγιση η οποία συνδιαμορφώνεται από τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές του (Χρυσafiίδης, 1996). Με αυτή τη μέθοδο, είναι δυνατόν να εισαχθούν στην παιδαγωγική διαδικασία θέματα που άπτονται του γνωστικού αντικειμένου, μέσα από μία σύνδεση των γνώσεων, η οποία συχνά λείπει από την κλασική θωράκιση της κάθε επιστήμης σε συγκεκριμένα πλαίσια, τα οποία έχουν τη γέννηση τους στο παρελθόν όπου αποσκοπούσαν στη βελτιστοποίηση της μελέτης της. Μέσω ενός Σχεδίου Εργασίας είναι δυνατόν να επιτευχθεί η σύνδεση των γνώσεων (Morin 1999b), η προσέγγιση των σύγχρονων κοινωνικών ζητημάτων και η ευαισθητοποίηση των μαθητριών και των μαθητών στην «ανθρώπινη συνθήκη» (condition humaine) την οποία ο Ενγκάρ Μορέν θεωρεί μία από τις βασικές παραμέτρους της εκπαίδευσης. Επίσης μέσα από Σχέδια Εργασίας είναι δυνατόν να επιτευχθεί και η ευαισθητοποίηση των μαθητών σε ζητήματα που άπτονται της οικολογικής θεώρησης προβλημάτων σε πλανητική κλίμακα, δεδομένου ότι τα σύγχρονα οικολογικά ζητήματα έχουν συχνά επιπτώσεις στο παγκόσμιο γίνεσθαι (Morin, 2000a). Επιπλέον, όλο και περισσότερο γίνεται παραδεκτή η ανάγκη για σύνδεση των γνώσεων μεταξύ τους, όπως

Α. Λαδιάς, Α. Μικρόπουλος, Χ. Παναγιωτακόπουλος, Φ. Παρασκευά, Π. Πιντέλας, Π. Πολίτης, Σ. Ρεπάλης, Δ. Σάμψων, Ν. Φαχαντίδης, Α. Χαλκίδης (επιμ.), Πρακτικά Εργασιών 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου «Ένταξη των ΤΠΕ στην Εκπαιδευτική Διαδικασία» της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης ΤΠΕ στην Εκπαίδευση (ΕΤΠΕ), Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Πειραιάς, 10-12 Μαΐου 2013

επίσης και με την κοινωνική πραγματικότητα στην οποία ζουν οι μαθητές (Morin, 1999c).

Για την υλοποίηση ενός Σχεδίου Εργασίας είναι καλό ο εκπαιδευτικός να έχει ήδη σχηματίσει μια γενική εικόνα της τάξης σε ό,τι αφορά τις δεξιότητες, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών του. Επίσης, πριν ακόμα ανακοινώσει στην τάξη την πρόταση, είναι προτιμότερο να έχει σκεφτεί ο εκπαιδευτικός το θέμα πάνω στο οποίο θα εργαστούν οι μαθητές και να έχει ήδη κάποιες σκέψεις για τον τρόπο πραγματοποίησής του. Ωστόσο, οι μαθητές ενθαρρύνονται να εκφράσουν τη γνώμη τους και να λάβουν ενεργό μέρος στη διαδικασία της προετοιμασίας και της οργάνωσης του σχεδίου εργασίας, με τη μέθοδο του *brain storming*. περίπτωση που το σχέδιο μαθήματος σχετίζεται με κάποιο διαγωνισμό, στον οποίο ορίζεται συγκεκριμένο θέμα – όπως οι διαγωνισμοί της Γαλλοφωνίας, της CEO κλπ., η ανάπτυξη των ιδεών και δραστηριοτήτων τους πρέπει να κινηθεί γύρω από τον κύριο άξονα του θέματος. Με τον τρόπο αυτό ασκείται η αναλυτική και συνθετική ικανότητα αλλά και η φαντασία των μαθητών, δεδομένου ότι οι ιδέες και οι προτάσεις πρέπει να υπηρετούν τον κεντρικό στόχο. Σε κάθε άλλη περίπτωση, το θέμα μπορεί να οριστεί μετά από συζήτηση μέσα στην τάξη και σε συνεργασία με τους μαθητές. (Ματσαγγούρας, 2003).

«Οι περιπέτειες του Οδυσσέα: Μύθος, Τέχνη και Γαλλικά» είναι ένα διασχολικό, διαθεματικό και διαπολιτισμικό Σχέδιο Εργασίας το οποίο πραγματεύεται τις περιπέτειες της Οδύσειας με λεκτική και εικαστική έκφραση. Στο εικαστικό μέρος, χρησιμοποιήθηκαν πίνακες ζωγραφικής και γλυπτά από την Αναγέννηση μέχρι τις μέρες μας, καθώς και απεικονίσεις αρχαίων αγγείων που αναζητήθηκαν από τους μαθητές στο Διαδύκτυο. Το εικαστικό κομμάτι συνοδεύεται από απλές προτάσεις στη γαλλική γλώσσα που αναδιηγούνται με λεκτική εκφορά στη γαλλική γλώσσα την εικαστική απεικόνιση. Η εργασία εκπονήθηκε σε τρία σχολεία, το 20^ο, 50^ο και 53^ο Δημοτικά Σχολεία Αθηνών κατά το σχολικό έτος 2011-12. Ολοκληρώθηκε με την εφαρμογή της αυτοαξιολόγησης, με ερωτηματολόγιο σύμφωνα με το Portfolio των ξένων γλωσσών για το Δημοτικό, ένα εκπαιδευτικό εργαλείο το οποίο χρησιμοποιείται ήδη σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Το Σχέδιο Εργασίας εκπονήθηκε με αφορμή τον Πανελλήνιο Διαγωνισμό της Γαλλοφωνίας, που οργανώνει κάθε χρόνο το Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, στον οποίο και βραβεύτηκε, όπως επίσης και στο διαγωνισμό Αριστεία και Καινοτομία 2012 του Υπουργείου Παιδείας. Το κεντρικό θέμα του διαγωνισμού ορίστηκε από τον εναρκτήριο στίχο “*Heureux qui comme Ulysse*” («Ευτυχισμένοι όσοι σαν τον Οδυσσέα»), ποιήματος του Du Bellay, γάλλου ποιητή του 16ου αιώνα. Η ελευθερία που εκχωρείται στον εκπαιδευτικό από το Διαγωνισμό όσον αφορά στις μεθόδους, τις πρακτικές και τις εφαρμογές, περιορίζεται από το επίπεδο των αρχαρίων των μαθητών του δημοτικού σχολείου, στο μάθημα των

γαλλικών. Αυτό το γεγονός είναι μία δυσκολία αλλά και μία πρόκληση για την υλοποίηση ενός Σχεδίου Εργασίας. Στη συγκεκριμένη δουλειά, οι ΤΠΕ και η τέχνη συμπλήρωσαν τη γλωσσική έλλειψη και λειτούργησαν με θετικό τρόπο προς την ανάπτυξή της. Η διαθεματική διάσταση συνίσταται στην σύγκλιση ενός θέματος του γνωστικού αντικείμενου της Ιστορίας, την Οδύσσεια, θεμάτων τέχνης τα οποία αποτελούν αντικείμενο του γνωστικού αντικείμενου των Καλλιτεχνικών και τον συγκερασμό τους με το γνωστικό αντικείμενο των Γαλλικών. Η διαθεματική και η διαπολιτισμική διάσταση αποτέλεσαν σημαντικούς άξονες της εκπαιδευτικής διαδικασίας και μία από τις προκλήσεις της, διότι το Σχέδιο Εργασίας εκπονήθηκε σε τρία Δημοτικά Σχολεία του κέντρου των Αθηνών, στο δημοτικό διαμέρισμα του Αγίου Παντελεήμονα, στα οποία η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών είναι αλλοδαποί. Η επιλογή της εικαστικής διάστασης, ήταν πολύ συνειδητή από τη διδάσκουσα, διότι οι μοναδικές ευκαιρίες αυτών το μαθητών να έρθουν σε επαφή με την τέχνη, είναι περιορισμένες και συνήθως πραγματοποιούνται αποκλειστικά μέσω του σχολείου, όταν γίνονται επισκέψεις σε μουσεία. Η παραπάνω διαπίστωση προέκυψε μετά από έρευνα πεδίου που εκπονήθηκε σε αυτά τα σχολεία.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα στοιχεία, ηλικία και γνώσεις των μαθητών, κοινωνικό μορφωτικό και οικονομικό περιβάλλον, κρίθηκε αναγκαία η υιοθέτηση της κατευθυνόμενης από την εκπαιδευτικό εργασία (Hmelo-Silver, Duncan and Chinn, 2007). Σύμφωνα με αυτήν την πτυχή της μεθόδου, ο εκπαιδευτικός ορίζει τα βήματα της διερεύνησης. Στην παρούσα εφαρμογή, δεν είχε οριστεί ή προαποφασιστεί κάποιο συμπέρασμα προς επαλήθευση, στο προς διερεύνηση θέμα, άρα αυτό το πεδίο ήταν μη καθοδηγούμενο. Για την έναρξη της εργασίας και την αποτελεσματικότερη εκπόνησή της προβλέφθηκε ένα φυλλάδιο εργασίας, στο οποίο αναφερόταν : οι γαλλικές ιστοσελίδες στις οποίες θα έπρεπε να αναζητήσουν οι μαθητές τους πίνακες ζωγραφικής καθώς και τις λέξεις κλειδιά στα γαλλικά τις οποίες θα έπρεπε να χρησιμοποιήσουν. Κατ' αυτόν τον τρόπο προσέγγισαν την αναζήτηση στο Διαδίκτυο στα γαλλικά.

2. Διαδικασία εκπόνησης του Σχεδίου Εργασίας:

Πριν τεθεί το θέμα στην τάξη, έγινε διερεύνηση από τη διδάσκουσα στα πιθανά προς υλοποίηση θέματα. Σε αυτό το στάδιο λήφθηκαν υπόψη τα ιδιαίτερα στοιχεία που προκύπτουν από τη διερεύνηση του πεδίου, δηλαδή ετοιμότητα των μαθητών και δυνατότητες εκπόνησης.

1ο στάδιο : Ενημέρωση πάνω στο θέμα – Συζήτηση:

Στην πρώτη προσέγγιση στην τάξη, έγινε η ενημέρωση για το διαγωνισμό της Γαλλοφωνίας, για το θέμα του, για τη δυνατότητα και τις συνθήκες συμμετοχής σε

αυτόν. Στη συνέχεια παρουσιάστηκε από τη διδάσκουσα η ιδέα για τη δημιουργία του Σχεδίου Εργασίας. Οι μαθητές στην πλειοψηφία τους το δέχτηκαν θετικά. Η προοπτική της διεκδίκησης μιας διάκρισης λειτούργησε ως κίνητρο.

2ο στάδιο: Ορισμός Εκπαιδευτικών στόχων: Αφού η πρόταση έγινε αποδεκτή, ορίστηκαν οι παρακάτω εκπαιδευτικοί και διδακτικοί στόχοι:

Γενικοί στόχοι

- **Κοινωνικο-πολιτισμικές δεξιότητες :** Ευαισθητοποίηση των μαθητών στις εικαστικές τέχνες, από την αρχαιότητα ως τη σύγχρονη εποχή. Προσέγγιση εικαστικών δημιουργιών οι οποίες βρίσκονται σε μεγάλα μουσεία του κόσμου.
- **Κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες :** Εργασία σε ομάδες, συνεργασία μεταξύ των συμμαθητών, ανάπτυξη συνεργασίας με άλλα σχολεία. Ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας.
- **Ευρετικές-διευρενητικές δεξιότητες:** Αναζήτηση σε γαλλικές σελίδες του Διαδικτύου, με γαλλικές λέξεις κλειδιά.
- **Διαπολιτισμική Επίγνωση:** Συσχέτιση της εικαστικής επαναχρησιμοποίησης του αρχαίου μύθου από πληθώρα καλλιτεχνών πολλών εθνικοτήτων και εποχών.

Ειδικοί στόχοι

- **Λεξιλογικοί στόχοι - Εμπλουτισμός του λεξιλογίου**

με βασικά ρήματα κίνησης

με χρονικούς συνδέσμους

με τοπικές προθέσεις

με λέξεις και λεκτικά σύνολα που ανήκουν στο λεξιλογικό πεδίο των περιπετειών του Οδυσσέα.

- **Γραμματικοί στόχοι**

κλίση ρημάτων κίνησης στον Ενεστώτα της Οριστικής.

Πραγματολογικοί στόχοι – Ικανότητα συνεχούς λόγου

Δομή πρότασης.

Θέση και χρήση των χρονικών συνδέσμων.

Θέση και χρήση των τοπικών προθέσεων μέσα στην πρόταση.

Δήγηση μιας ιστορίας: αρχή, μέση και τέλος.

3ο στάδιο : Ευαισθητοποίηση πάνω στο θέμα : Σε αυτό το στάδιο δόθηκε στους μαθητές το φυλλάδιο που είχε προετοιμαστεί από τη διδάσκουσα και περιείχε βοηθητικό υλικό το οποίο περιελάμβανε τις λέξεις κλειδιά των περιπετειών της Οδύσσειας στα γαλλικά. Στη συνέχεια αυτό το υλικό έγινε αντικείμενο διδακτικής προσέγγισης μέσα στην τάξη. Οι μαθητές ανακάλυπταν με ευκολία τα

επεισόδια της Οδύσσειας στα γαλλικά, αφού οι λέξεις τις περισσότερες φορές έχουν κοινή ρίζα με τα ελληνικά.

4ο στάδιο: Σχηματισμός ομάδων - Διερεύνηση και συλλογή υλικού: Σε αυτή τη φάση υλοποίησης συστάθηκαν οι ομάδες των μαθητών, τις περισσότερες φορές αυθόρμητα. Κριτήριο επίσης της σύνθεσης των ομάδων υπήρξε η πρόσβαση στο Διαδίκτυο που διέθεταν ορισμένοι από τους μαθητές άρα οι ομάδες έπρεπε να διαθέτουν τουλάχιστον ένα μέλος με αυτό το χαρακτηριστικό. Επίσης, έγινε η κατανομή της εργασίας. Κάθε ένα από τα τρία σχολεία ανέλαβε να υλοποιήσει ένα κομμάτι της Οδύσσειας. Σε έναν δεύτερο χρόνο, δόθηκε στους μαθητές φυλλάδιο με γαλλικές ιστοσελίδες οι οποίες περιείχαν έργα τέχνης. Έγιναν σαφές με ποιον τρόπο θα πραγματοποιούσαν την αναζήτηση των πινάκων σε γαλλικές ιστοσελίδες. Τονίστηκε επίσης η ανάγκη για την καταγραφή του ονόματος του ζωγράφου, του τίτλου του έργου, -ο οποίος θα επαναχρησιμοποιούνταν στη σύνθεση της διήγησης- καθώς και η καταγραφή της χρονολογίας του έργου.

5ο στάδιο : Παρουσίαση του υλικού των ομάδων μέσα στην τάξη - Κριτική αξιολόγηση: Σε αυτό το σημείο της διαδικασίας, παρουσιάστηκαν τα ευρήματα των ομάδων, με ηλεκτρονικό τρόπο, δηλαδή με χρήση ηλεκτρονικών μέσων μεταφοράς δεδομένων, cd ή συχνότερα usb, μέσα στην τάξη. Ακολούθησε συζήτηση. Αυτό το στάδιο προσφέρθηκε επίσης για ευαισθητοποίηση στη διαφοροποίηση της τέχνης σε διάφορες εποχές (αρχαιότητα, Αναγέννηση, κλασική - μοντέρνα ζωγραφική), στον πλουραλισμό των ζωγράφων που εμπνεύστηκαν από το θέμα όπως και στη διαχρονική του διάσταση. Η τελική επιλογή των έργων έγινε με βάση τις προτιμήσεις των παιδιών, σε συνδυασμό με τη διακριτική καθοδήγηση της διδάσκουσας.

6ο στάδιο: Παραγωγή συνεχούς λόγου, διήγηση της ιστορίας στα γαλλικά: Σε αυτό το χρονικό πλαίσιο πραγματοποιήθηκε η διήγηση της ιστορίας που αναλογούσε στην κάθε τάξη. Η διαδικασία περιελάμβανε παραγωγή προτάσεων για το κάθε επεισόδιο και στη συνέχεια την επιλογή της καλύτερης πρότασης. Η δημιουργία των προτάσεων πραγματοποιήθηκε με διάφορους τρόπους:

Ως συλλογικό προϊόν της ομάδας.

Αυθόρμητα από έναν μαθητή ή μαθήτρια.

Εκφορά της φράσης κατ'ευθείαν στα γαλλικά, όταν όλο το λεξιλόγιο ήταν γνωστό.

Εκφορά ενός μέρους της πρότασης στα γαλλικά, το οποίο καταγραφόταν στον πίνακα και συμπλήρωσή του στη συνέχεια με την παροχή της κατάλληλης λέξης.

Εκφορά της ιδέας στα ελληνικά και τμηματική μετατροπή της στα γαλλικά, αρχίζοντας από λέξεις που είναι γνωστές.

Επαναχρησιμοποίηση του τίτλου του εικαστικού έργου ή ενός τμήματός του.

Κατά την υλοποίηση της εκφοράς του συνεχούς λόγου, έγινε η ευαισθητοποίηση στη δομή της γαλλικής πρότασης. Τονίστηκε η θέση των βασικών μερών της πρότασης, υποκείμενο, ρήμα, αντικείμενο, η χρήση και τη θέση των χρονικών συνδέσμων και των τοπικών προθέσεων.

7ο στάδιο: Σύνθεση της εργασιών των σχολείων - Παρουσίαση και παιδαγωγική αξιοποίηση του συνόλου: Στη συνέχεια οι τμηματικές διηγήσεις ενώθηκαν από τη διδάσκουσα για να αποτελέσουν μία ολοκληρωμένη παρουσίαση με το εργαλείο Power Point. Η συνολική δημιουργία παρουσιάστηκε μέσα στην κάθε τάξη, με σκοπό να αξιοποιηθεί παιδαγωγικά. Οι μαθητές είδαν τι έργο είχαν υλοποιήσει μαθητές άλλων τάξεων και σχολείων πάνω στο ίδιο θέμα, γεγονός που έδωσε ένα ερέθισμα στην κριτική τους ικανότητα και στην αυτογνωσία τους. Επιπλέον εμπλουτίστηκαν οι γνώσεις τους και με πολλούς άλλους πίνακες και φράσεις που είχαν επινοηθεί από άλλα παιδιά. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκε και αξιοποιήθηκε εργασία σημαντικού εύρους η οποία θα ήταν ιδιαίτερα κοπιαστικό να πραγματοποιηθεί από τους λίγους μαθητές μίας και μόνης τάξης.

8ο στάδιο: Αξιολόγηση- Αυτο-αξιολόγηση: Η χρήση του Portfolio στην εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί ένα σύγχρονο παιδαγωγικό εργαλείο με σκοπό να προάγει όχι μόνο την αυτονόμηση του μαθητή, αλλά και την ανάπτυξη δεξιοτήτων αυτογνωσίας, αυτοαξιολόγησης και αυτορύθμισης. Το Portfolio έχει τις αρχές της «αυθεντικής αξιολόγησης» και στηρίζεται στην παρατήρηση και την ποιοτική αξιολόγηση (Φωτιάδου, Τ., 2001) και είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί με πολλούς τρόπους, αναλόγως των στόχων που θέτουμε (Λουκέρης Δ., Μαντάς, Π., Μέλλα Α., 2010).

Για το συγκεκριμένο σχέδιο εργασίας «Οι περιπέτειες του Οδυσσέα μέσω της τέχνης», η χρήση του Portfolio έχει στόχο να προάγει ζητήματα αυτοαξιολόγησης των μαθητών, προκειμένου να συνειδητοποιήσουν και να αξιολογήσουν τις αποκτημένες γνώσεις και δεξιότητες κατά τη διαδικασία υλοποίησης του Σχεδίου Εργασίας, αλλά και την περαιτέρω αξιοποίησή τους μετά το τέλος των εργασιών.

Επιπλέον, η ψηφιοποιημένη μορφή του Σχεδίου Εργασίας επιτρέπει στους μαθητές και μαθήτριες να έχουν ένα αντίγραφο της συλλογικής εργασίας στην οποία συμμετείχαν και να την εντάξουν στο τρίτο μέρος του Portfolio, το οποίο ονομάζεται «ντοσιέ». Σε αυτό οι μαθητές καταγράφουν ή αποθηκεύουν εργασίες, ασκήσεις, δραστηριότητες ή οποιοδήποτε άλλο υλικό, το οποίο τεκμηριώνει τις δεξιότητές τους (γλωσσικές, κοινωνικές επικοινωνιακές κλπ).

Γενικά συμπεράσματα : Η πραγματοποίηση αυτού του Σχεδίου Εργασίας, είχε πολύ ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Ενδεικτικά αναφέρουμε :

1. Σύσφιξη σχέσεων με τη διδάσκουσα και δημιουργία καλύτερου κλίματος μέσα στην τάξη, με όλα όσα αυτό συνεπάγεται για την προαγωγή της μάθησης και της παιδείας στον κάθε μαθητή ως άτομο και στην τάξη ως σύνολο.

2. Πραγματοποιήθηκε ευαισθητοποίηση στην έννοια του «άλλου» μέσα από τη συλλογική εργασία. Στη συγκεκριμένη περίπτωση επρόκειτο για μαθητές ίδιας τάξης και ηλικίας, που φοιτούσαν σε άλλα σχολεία και των οποίων η εργασία, συμπλήρωνε την εργασία των υπολοίπων. Αυτή η διάσταση, η οποία θεωρείται κρίσιμη για την προαγωγή του πολιτισμού της αποδοχής του άλλου και της διαφορετικότητας, δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί χωρίς τη χρήση των ΤΠΕ.

3. Παρατηρήθηκε θετική αποδοχή του θέματος του διαγωνισμού και της εργασίας πάνω σε αυτό. Η Οδύσσεια αποδείχτηκε αγαπημένο θέμα των μαθητών. Οι περιπέτειές της τους συνεπαίρνουν, είναι ένα αντικείμενο το οποίο το γνωρίζουν αρκετά καλά από το μάθημα της Ιστορίας προηγούμενων ετών, όπως επίσης και από μία κινηματογραφική παραγωγή την οποία είχαν παρακολουθήσει στην τηλεόραση.

4. Μετά την ολοκλήρωση του Σχεδίου Εργασίας, διαπιστώθηκε καλύτερη προσέγγιση του γνωστικού αντικείμενου, το οποίο προσλαμβάνόταν πιο θετικά από τους μαθητές και θεωρείτο πλέον «πιο εύκολο». Σε αυτό φρονούμε ότι συνέβαλε, εκτός από το καλό κλίμα, η προσέγγιση του λεξιλογικού πεδίου της Οδύσσειας κατά την εκπόνηση της εργασίας, το οποίο έχει μεγάλες συνάφειες με το αντίστοιχο ελληνικό. Αυτό θεωρούμε ότι δημιούργησε την εντύπωση της «ευκολίας», η οποία φαίνεται ότι διατηρήθηκε και μετά το τέλος της εργασίας.

5. Έγινε επίσης αντιληπτή μια θετική επίδραση από την προσέγγιση των έργων τέχνης. Κάποια από αυτά τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στο Σχέδιο Εργασίας, εντυπώθηκαν στη μνήμη μερικών από τους μαθητές, οι οποίοι τα ανέφεραν μερικές φορές μέσα στο σχολικό έτος, όταν δινόταν η ευκαιρία. Οι συγκεκριμένοι πολιτισμικοί στόχοι δεν θα μπορούσαν να είχαν επιτευχθεί χωρίς τη χρήση των ΤΠΕ Σχέδιο Εργασίας.

Είναι προφανές από τη συνολική προσέγγιση ότι οι ΤΠΕ δίνουν επίσης τη δυνατότητα υλοποίησης πολλών άλλων στόχων εκτός των αυστηρά μαθησιακών, όπως εκείνων των κοινωνικο-πολιτισμικών στόχων. Αυτή η διάσταση στο παρόν Σχέδιο Εργασίας αφορά στην προσέγγιση του «άλλου», μέσα από την υλοποίηση σημαντικής κλίμακας συλλογικής εργασίας, και στην προσέγγιση μεγάλων έργων τέχνης, η οποία δεν μπορεί να υλοποιηθεί με κανέναν άλλο τρόπο, παρά μόνον με τη χρήση των ΤΠΕ. Τονίζουμε λοιπόν ως κατακλείδα αυτά τα οφέλη, τα οποία -χωρίς ίσως να είναι τα πιο προφανή όταν σκεπτόμαστε τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση- είναι κατά την άποψή μας, πάρα πολύ ουσιαστικά για το σύγχρονο σχολείο και για τη συμβολή τους στην παιδεία του αυριανού πολίτη.

Βιβλιογραφία

- Burke, A., Fogarty, R., Belgrad, S. (1994). *The Mindful School: The Portfolio Connection*, IR/Skylight, Training and Publishing Inc., Arlington Heights, Illinois.
- Frey, K. (1986) *Η μέθοδος Project: μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο, ως θεωρία και πράξη*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης.
- Joyce, B., Weil, M. and Calhoun, E. (2008), *Models of Teaching*. Boston: Allyn and Bacon
- Καγκά, Ε. (2010). *Οδηγός Εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Portfolio Γλωσσών στο Δημοτικό Σχολείο*. (Επιμ. Α. Δανιόλου). Αθήνα: Υπ.Π.Δ.Β.Μ.Θ./ Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
- Kellett, M. (2005), *How to Develop Children as Researchers*. London: Paul Chapman.
- Kent Career Services. (1996). Steps Portfolio for pupils.
- Klein, J. Th. (2001), *Interdisciplinarity: History, Theory and Practice*. Detroit: Wayne State University Press.
- KRAMSCH C., (1993), *Context and culture in Language Teaching*, Oxford.
- Λουκέρης, Δ., Μαντάς, Π., Μέλλα Α., (2010). «Το χαρτοφυλάκιο επιδόσεων και δραστηριοτήτων του μαθητή, (portfolio) ως εναλλακτικός τρόπος αξιολόγησής του», *Περιοδικό Επιστημονικών και Εκπαιδευτικών Ερευνών Μέντορας*, Π.1., τεύχος 12.
- Ματσαγούρας, Η., (2000). *Στρατηγικές Διδασκαλίας, Η Κριτική σκέψη στη Διδακτική Πράξη*, Αθήνα: Gutenberg.
- Ματσαγούρας, Η. (2003). *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση*, Αθήνα: Γρηγόρης.
- Ματσαγούρας, Ηλ. (2007), *Σχολικός Εγγραμματισμός*. Αθήνα: εκδ. Γρηγόρη.
- Ματσαγούρας, Η. (2011). *Η Καινοτομία των Ερευνητικών Εργασιών στο Νέο Λύκειο*, Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- Μείζων Πρόγραμμα Επιμόρφωσης, (Σεπτέμβριος 2011). *Η αξιοποίηση των Τεχνών στην Εκπαίδευση*, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Τομος Γ'.
- Morin, Edgar, (2000). *Οι εφτά γνώσεις κλειδιά για την παιδεία του μέλλοντος* (Θοδωρής Τσαπακίδης, Μτφρ). Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.
- Morin, Edgar, (2000), [1999c] *Το καλοφτιαγμένο κεφάλι*, (Δημήτρης Δημουλάς Μτφρ.). Αθήνα : Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου.
- Morin, Edgar, (dir). (1999b). *Relier les connaissances. Le défi du XXIe siècle*, Paris: Seuil.
- Nicolescu, Basarab, (1996). *La transdisciplinarité, Manifeste*. Monaco: Du Rocher.
- Prince, M. (2004) «Does Active Learning Work? A Review of the Research», *Journal of Engineering Education*, 93:3, 223-231.
- Steinberg, S. and Kincheloe, J. (1998), *Students as Researchers*. London: Falmer Press
- Φωτιάδου, Τ. (2001). Το Portfolio ως μέσον ανάπτυξης δεξιοτήτων των μαθητών: Μία πρόταση, *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, τ.5, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, σελ. 128-139.
- Χρυσοφίδης, Κ., (1996). *Βιωματική-Επικοινωνιακή Διδασκαλία, η Εισαγωγή της Μεθόδου Project στο Σχολείο*, Αθήνα : Gutenberg.
- Vygotsky, L., (1978). *Σκέψη και Γλώσσα*, Αθήνα, Γνώση.